

ZIMA IN SNEŽNI PLAZOVI V SLOVENIJI V SEZONI 1987/1988

NEPREMIŠLJENOST NAJPOGOSTEJE BOTRUJE NESREČI

PAVLE ŠEGULA

Za zimo 1987/1988 je bilo v večini evropskih dežel značilno pomanjkanje snega v dolinah in nižavah, snežne razmere v visokogorju pa so bile več ali manj v mejah normale. Pri nas so na Kredarici med novembrom in majem zabeležili trinajst izdatnejših sneženj, med katerimi so največ snega vrgla tista med 14. in 15. 11. 1987 ter 21. in 22. 11. 1987 oziroma med 26. in 31. 1. 1988 ter med 2. in 9. 2. 1988. Največja debelina snežne odeje je znašala

425 cm, ostanki snežišč so obležali v julij. V Kamniških Alpah in Karavankah je bilo snega manj, kar ustreza pričakovanjem, saj padavine, ki prihajajo večidel od zahoda, najprej prestržejo Julijske Alpe. O nesrečah v snežnih plazovih smo razpravljali na seji komisije za plazove IKAR dne 20. in 21. oktobra 1988. Na podlagi poročil iz petnajstih dežel-članic smo sestavili pregled smrtnih žrtev plazov v hidrološkem letu od 1. 10. 1987 do 30. 9. 1988. Rezultate ponazarja razpredelnica 1.

RAZPREDELNICA 1

Država		Gorniki		Smučarji		V zgradbah na cesti	Drugi	Smrtnih žrtev	Število lavinskih psov	Število znanih nesreč v plazovih	
		na smučeh	brez smuči	zunaj smučišča	na smučišču						
Anglija		—	2	—	—	—	—	2	4	6	
Avstrija		18	1	9	1	6	2	37	246	58	
Bolgarija		—	1	—	—	—	—	1	31	3	
Češkoslovaška		4	—	—	—	—	—	4	17	4	
Francija		12	2	7	3	—	—	24	155	35	
Italija		—	—	—	—	—	—	—	—	—	
z Južno Tirolsko		24	9	7	2	—	—	42	101	53	
Jugoslavija		—	—	—	—	—	—	—	34	3	
Kanada		4	—	1	—	—	2	7	38	34	
Liechtenstein		—	—	—	—	—	—	—	8	—	
Norveška		2	—	1	—	—	1	4	90	—	
Poljska		—	5	—	—	—	—	5	15	22	
Švica		13	2	6	—	2	1	24	312	14	
ZDA		6	—	—	—	—	—	6	40	144	
ZR Nemčija		—	—	—	—	—	—	—	47	16	
Skupaj	število	83	22	31	6	8	6	156	1138	392	
	odstotkov	53,2	14,1	10,87	3,85	5,13	3,85	100			
Primerjalni podatki	1986/1987	število	53	7	45	1	1	10	117	992	181
		odstot.	45,3	6,0	37,3	0,95	0,95	9,5	100		
	1985/1986	število	101	16	30	3	19	35	204	1166	
		odstot.	49,51	7,84	14,71	1,47	9,31	17,16	100		
	1984/1985	število	103	22	71	1	11	18	226	1202	
		odstot.	45,6	9,7	31,4	0,5	4,9	9,7	100		

Primerjava s podatki za sezono 1986/1987 kaže porast smrtnih primerov za 39 oseb. Če pa vzamemo podatke sezon 1985/86 oziroma 1984/85, je število vendarle še vedno manjše za 48 oziroma 70 oseb. Ni znano, kaj je vzrok temu nadvse ugodnemu nazadovanju števila smrtnih žrtev plazov; morda je vendarle kaj prispevala tudi preventiva!

Razpredelnica nadalje spet kaže, da so najbolj ogroženi turni smučarji in smučarji na obrobjih organiziranih smučišč. Ti udeleženci v nesrečah predstavljajo skoraj 75 odstotkov vseh mrtvih. Dokaj močno so zastopani planinci, alpinisti in drugi, ki v gore iz takih ali drugačnih razlogov zahajajo kar peš.

POSLANICA IKAR*

Ti podatki kakor tudi razprave o uspešnosti uporabe lavinskih žoln ter drugih pripomočkov za iskanje zasutih v plazovih so vodili komisijo za plazove IKAR, da je vsem možnim žrtvam plazov pripravila naslednjo poslanico:

V zimi 1987/88 je v snežnih plazovih umrlo 156 oseb, od tega 83 turnih smučarjev in 31 smučarjev na obrobjih urejenih smučišč.

Med mrtvimi je bilo vse preveč takih, ki so vedeli, da gredo v nevarnost, a so se kljub opozorilu igrali z življenji.

*Vsem tistim, ki zahajajo v kraje, kjer bi jih mogel pobrati snežni plaz, priporočamo uporabo lavinske žolne. Pazijo naj, da bo žolna uporabna, imeti mora sveže baterije, biti mora vključena, nosimo jo pod srajco, ne v nahrbtniku!** Pregled žrtev v sezoni 1987/88 kaže, da je bilo med mrtvimi več takih, ki so nosili s seboj pokvarjeno žolno, nekateri so jo imeli v nahrbtniku namesto na telesu.*

Elektronske naprave, kot sta elektronski vohiljač (LAWINO) in radarski odmevnik (RECCO), so orodje organiziranih reševalcev, ne pa medsebojne pomoči!

Znani so številni primeri, ko se je iskanje z žolno zavleklo, ker iskalci niso obvladali iskanja z lavinsko žolno ali pa so imeli premalo izkušenj. Zelo verjetno je prav to pripeljalo do smrti prizadetih.

Najboljši pomočnik organiziranih reševalcev je slejkoprej lavinski pes, vendar se reševanje zasutih pogosto zavleče. Zato pri načrtovanju ture ali smučanja upoštevajte obvestila o stanju snežne odeje in opozorila o nevarnosti plazov. Ne hodimo na pot, če so obeti neugodni!

In kako je bilo z nesrečami pri nas?

Podatkov je malo, navajam pač, kar je znano. Verjetno bo komu le koristilo.

* IKAR — Internationale Kommission für alpines Rettungswesen (Mednarodna komisija za reševanje v gorah).

** Glej priročnik Sneg, led, plazovi.

PLAZ POD VELIKIM VRHOM

Mlada in izkušena gornika M. Š. in M. G. sta se 30. 11. 1987 v prazničnih dneh odpravila proti Velikemu vrhu v Karavankah. V območju Križa blizu Kofc je bila snežna odeja na trdi podlagi že debela okoli 60 cm, v zametih pa še precej več. Spetoma sta opazila, da je ponekod snežna odeja napokana in sta postala previdna. Odločila sta se za hojo v varnostni razdalji, oziroma da ne bosta hodila hkrati.

M. Š. je iz zavetja skal opazoval M. G., ki se je na smučeh prebijal skozi predirajoči se sneg na pobočju, nagnjenem za približno 37°, ko mu je pok naznanil plaz. Nosil je M. G. po strmini, porasli z mladimi smrekami. M. G. se je plazu upiral in si pomagal z gibi rok, da bi ostal na površini. Iznebil se je dela opreme, ena smučka pa se ni hotela odpeti. Tako ga je neslo dobrih 50 metrov, nakar je potonil v plazovino in izginil izpred oči tovariša.

Ta je takoj pregledal plaz, našel nekaj opreme, nikakor pa mu ogled ni pokazal, kje naj bi bil pogrešani. Odločil se je, da se poda po pomoč v bližnjo kočjo na Kofcah, kjer je bil k sreči vodnik lavinskega psa J. Kavar s svojim psom. Z njim in še z nekaterimi planinci je kar najhitreje odšel nazaj na plaz. Po kratkem času je pes nakazal, začel lizati prste na roki zasutega in kopati v sneg. M. G. je ležal okrog meter globoko in trdo stisnjeni plazovini, ki ga je odložila ob deblu smreke. Bil je poškodovan po glavi, imel je težak zlom stegenice in je bil že nekoliko podhlajen.

Akcija je tekla hitro in uspešno, tovariši so M. G. skupaj z gorskimi reševalci hitro odpremili v dolino in v nadaljnjo zdravniško oskrbo.

Do te nesreče bi gotovo ne bilo prišlo, če bi prizadeta upoštevala opozorilo Službe za opazovanje snega in opozarjanje pred plazovi, ki je za kritično obdobje predvidelo naslednje:

Konec tedna bo prenehalo snežiti. Shladilo se bo, sneg bo rahel. Zaradi debele snežne odeje je nevarnost plazov v gorah zelo velika in se bo večala z višino. Vsaka tura v visokogorju terja skrajno previdnost.

Bolj bi tudi morala upoštevati znamenja, napoke v snegu in zamete.

PLAZ POD VRHOM POD ŠKRBINO

Nosil je pešaka, planinca samohodca, ki je bil 16. 1. 1988 na poti z Vogla proti Komni. Ko je bil na SV pobočju Vrha pod Škrbino, je sprožil plaz suhega, sprijetega snega, ki se mu je sprva umikal, vendar ga je plazovina končno zajela in nosila po strmini. Pomagal si je z gibi in imel srečo, da ga je plaz potisnil k robu plazine. Tam se je ustavil in si sam pomagal na varno.

Plaz se je utrgal kakih 20 metrov na široko, debelina napoke je bila približno 50 cm. Podlaga je bila trd sren.

K tej nezgodi velja pripomniti, da je hoja brez sopotnika v svetu, kjer so doma snežni plazovi, izraz neznanja in velike nepremišljenosti. Tveganje je bilo vse preveliko, le sreči se prizadeti lahko zahvali, da je ostal živ.

PLAZ NA VOGLU

Učitelj smučanja R. Š. z dvema tovarišema je 12. 3. 1988 ubiral svoja pota zunaj utečenih smučišč. Sprožil je plaz in si v plazovini zaman poskušal pomagati z gubi rok in nog. Obtičal je v plaz, zasut vse do obraza. Brez pomoči sopotnikov si ne bi mogel pomagati na varno.

Nesreča je tipična za smučarje, ki se brez premisleka podajajo na obrobja prog, saj se nevarnosti sploh ne zavedajo in je tudi ne poznajo.

Povzetek dogajanja kaže razpredelnica 2.

varstva pred snežnimi plazovi, ki se ga je udeležilo 70 oseb, pretežno mladinskih vodnikov, kadrov milice, taborniki in alpinisti.

2. Izvedli smo 13. tečaj in preizkus znanja minerjev snežnih plazov, namenjen za zaščito nekaterih naših smučišč (Kanin, Zelenica) in cest.

3. Na Komni je bil 37. tečaj in preizkus znanja za vodnike lavinskih psov. Naši člani so sodelovali tudi na podobnem tečaju koroškega BRD v Fragantu na Koroškem.

4. Uredili smo odnose s Kinološko zvezo Slovenije. Ta je med drugim zagotovila, da bo GRS dobavljala kakovostne mlade pse.

5. Izvedli smo vrsto predavanj za JLA, za vodnike, učitelje in trenerje smučanja, predavali na zimskem tečaju štajerskega BRD nad Schladmingom, posadki Letalske enote milice, krajanom Sorice in Davče, pripadnikom CZ.

6. Preventivno delo smo izvajali tudi s številnimi članki, nabavili, prevedli in ozvočili video kaseto »Plaz, nevarnost za smučar-

RAZPREDELNICA 2

Ponesrečenec		Način reševanja			Posledice nesreče		
		S	MP	GRS	M	P	BP
Gornik	na smučeh	—	—	1	—	1	1
	brez smučī	1	—	—	—	—	1
Smučar	zunaj smučišča	—	1	—	—	—	3
	na smučišču	—	—	—	—	—	—
V zgradbi, na cesti		—	—	—	—	—	—
Drugod		—	—	—	—	—	—
Skupaj		1	1	1	—	1	5

Legenda:

S — samopomoč

GRS — organizirani reševalci

P — poškodovani

MP — medsebojna pomoč

M — mrtvi

BP — brez poškodb

DELOVNA PODKOMISIJA

Na zasedanju IKAR smo obravnavali tudi priprave na izdajo šestjezičnega slovarja o snegu in plazovih, ki bo zajemal poleg angleškega, francoskega, italijanskega, nemškega in španskega jezika tudi slovenščino. Slovar bo predvidoma nared do jeseni 1989, tako na disketi kot v knjižni obliki. Našo izdajo bo sofinancirala Zveza vodnih skupnosti.

Naj končno navedem še nekaj podatkov o delu podkomisije za plazove GRS.

Člani podkomisije smo sproti in redno spremljali dogajanje ter izvajali zlasti vzgojne in preventivne akcije.

1. Skupaj s KVIZ smo organizirali 13. dan

je« ter poskrbeli, da je na voljo tudi MK, RCOU Poljče, univerzi in drugim.

Do nedavnega je podkomisija izvajala tudi ogleda na terenu zaradi izstavitve lokacijskih dovoljenj in za kataster snežnih plazov. To delo je sedaj v pristojnosti Komisije za snežne plazove Zveze vodnih skupnosti, s katero po ostajamo še nadalje tesno kadrovske povezani in deležni tudi njene letne dotacije.

Podkomisija bi bila zelo hvaležna, če bi z njo bolj sodelovali alpinisti in mladinci ter jo obveščali o vseh primerih, ko naši ljudje zaidejo v snežni plaz. Gre za dragocene podatke, nadvse koristne za preventivno delo.